

K ODCHODU VOJSK

(Článek uveřejněný ve VM č. 6/88)

Především se domnívám, že byt' je článek genmjr. doc. Ing. Roučky, CSc. – **K odchodu vojsk a jejich rozvinování na mezilehlých čarách** psán především z hlediska operačního stupně, jsou v něm některé polemické údaje a pojmy, jež plně neodpovídají Bojovému řádu pozemního vojska ČSLA (Všeob-Ř-1). Vyjádřím se k některým z nich:

- Především odchod není jedna z forem manévru (s. 39), ale **druh** manévru, jehož cílem je vyvést vlastní vojska zpod úderů nepřítele, který má převahu, získat čas a zaujmout výhodnější čáru (postavení) (Všeob-Ř-1, čl. 21.).

- Dále soudím, že je nepřesně použita formulace: „... odchod je možné vykonávat v jednom případě s rozvinutím části vojsk k vedení bojové činnosti na předem stanovených mezilehlých čarách a ve druhém případě současně všemi silami najednou na konečné čáře obrany (odchodu)“. (s. 40.) Nejde jen o to, že Bojový řád pozemního vojska ČSLA uvádí – „Odchod se provádí... bez zdržování hlavních sil na mezilehlých čarách nebo s rozvinováním na nich“ (čl. 472.), tzn. používá jiné pojmy, ale podle mého názoru, především obsahovou nepřesnost formulace v tomto článku. Z ní totiž vyplývá, že prvním případem je myšlen odchod **s rozvinutím hlavních sil** k vedení boje na mezilehlých čarách, a myslím, že tomu pak neodpovídá formulace „...rozvinutím části sil...“. Ve druhém případě jde o odchod **bez rozvinování hlavních sil** na mezilehlých čarách a ani zde se nelze zmiňovat „...všemi silami najednou...“ Mimo hlavní síly, které provádějí při tomto způsobu odchodu odchod na konečnou čáru odchodu, je totiž nutné počítat s vyčleněním krycích jednotek, zadního voje nebo vojů (zpravidla v hodnotě zesíleného praporu na každou osu odchodu) a dalších jednotek do pochodového (čelního, bočního a zadního) zajištění hlavních sil, jež budou jejich odchod zabezpečovat, nemohou tedy odejít „najednou“ a přitom to nebude nijak zanedbatelná část vševojskových útvarů a jednotek.

Zabývám se touto formulací tak podrobně proto, aby nesváděla k závěru o jednoduchém uspořádání bojové sestavy odcházejících vojsk, s čímž nemohu souhlasit, a kromě toho při odchodu nelze v žádném případě hovořit o **odchodu všemi silami najednou**. Proto nesouhlasím ani s tvrzením, že požadavkům odchodu „...nejvíce odpovídá bojová sestava v jednom sledu, případě ve dvou sledech s vyčleněním silných záloh...“ (s. 41). Na uspořádání bojové sestavy při odchodu má totiž podstatný vliv skutečnost, **jakým způsobem** je odchod uskutečňován, protože každému z nich odpovídá její jiné uspořádání. **Bojovou sestavu při odchodu s rozvinováním hlavních sil** na mezilehlých čarách je možné členit na:

- krycí síly (jednotky),
- hlavní síly (dále členěné zpravidla do dvou sledů, přičemž každý z nich vede boj na jedné mezilehlé čáře),
- útvary a jednotky týlu a technického zabezpečení.

Bojovou sestavu při odchodu bez rozvinování hlavních sil na mezilehlých čarách je možné členit na:

- krycí síly (jednotky),
- zadní voje,
- hlavní síly tvořené pochodovým (čelním, bočním a zadním) zajištěním, proudy útvarů a jednotek týlu a technického zabezpečení, proudy hlavních sil.

Podle mého názoru bylo možné také uvést přesněji (v duchu Všeob-Ř-1, čl. 121. nebo 372.) i hlavní opatření přípravy odchodu (s. 40), protože v této části článku jsou málo zvýrazněna opatření zahrnutá v **organizaci odchodu** (myslím, že navíc nebyla uvedena všechna). Proto soudím, že by bylo vhodnější zmíněnou část formulovat takto:

Mezi hlavní opatření přípravy odchodu patří:

- organizace odchodu, která zahrnuje přijetí rozhodnutí, stanovení bojových úkolů podřízeným, organizaci součinnosti, jaderného a palebného ničení, všestranného zabezpečení boje a velení, zplánování odchodu,
- příprava vojsk k plnění úkolu může kromě jiného zahrnovat i organizaci odsunu raněných, nemocných, poškozené techniky, výzbroje a materiálních prostředků,
- uspořádání bojové sestavy i přípravu os odchodu, mezilehlých čar a konečné čáry odchodu (včetně přípravy zátarasů a ničení v pásmu odchodu),
- kontrola plnění přijatých opatření, pohotovosti jednotlivých prvků bojové sestavy k odchodu a další opatření.

Podobně i následující odstavec článku, ve kterém autor popisuje obsah rozhodnutí pro odchod velitele armády (s. 40) by mohl být, podle mého názoru, uspořádán tak, aby v něm byly přehledně uvedeny základní části rozhodnutí velitele, tj. zámysl boje, úkoly podřízeným, hlavní otázky součinnosti a všestranného zabezpečení boje, zásady organizace vedení (Bojový řád pozemního vojska ČSLA, čl.

59.). Vzhledem k tomu se domnívám, že by měl velitel **v rozhodnutí pro odchod stanovit:**

■ **v zámyslu boje:**

- pásmo (osy) odchodu a v něm směr soustředění hlavního úsilí,
- způsob jaderného a palebného ničení nepřítele, objekty pro údery raketovým útvarům, letectvem a dělostřelectvem,
- způsob a lhůty vyjít z boje a odchodu,
- mezilehlé čáry a konečnou čáru odchodu, dobu jejich zaujetí a minimální dobu jejich udržení (u mezilehlých čar),
- způsob zaujetí mezilehlých čar a vedení obranného boje na každé z nich, způsob zaujetí konečné čáry odchodu nebo prostoru soustředění a úkoly vojsk po zakončení odchodu,
- bojovou sestavu (složení a úkoly krycích jednotek, zadních vojáků a hlavních sil pro přesun nebo rozdělení hlavních sil na sledy k vedení boje na mezilehlých čarách),
- organizaci PVO krycích jednotek, zadních vojáků a hlavních sil v průběhu odchodu i při vedení boje na určené čáře (čarách),
- prostory a způsob zřizování ženijních zátarasů, manévry jimi, hlavní objekty pro destrukční činnost a odpovědnost za jejich zničení,
- způsob vyvedení útvarů a jednotek technického zabezpečení a týlu, odsunu raněných a poškozené techniky,

■ **v bojových úkolech podřízeným:**

- posilové prostředky,
- úkoly na mezilehlých a konečné čáře odchodu,
- způsob a pořadí vyjít z boje, pásmo (osu) odchodu, místo v bojové (pochodové) sestavě, regulační čáry a doby jejich průchodu,
- lhůty plnění úkolů,

■ **v hlavních otázkách součinnosti:**

- součinnost útvarů a jednotek při vyjít z boje,
- způsob (čáry) vytváření pochodových proudů na jednotlivých osách (směrech), doby průchodu regulačními čarami a organizaci pořádkové služby,
- způsob boje krycích sil a zadních vojáků (sledů divize na mezilehlých čarách) a jejich podpory raketovým útvarům, letectvem a dělostřelectvem,
- signály při vzájemném překračování vojsk na mezilehlých čarách, prostory a směry překračování, označení průchodů v zátarasech pro vlastní vojska apod.,
- činnost při proniknutí nepřítele na cesty odchodu atd. (podle konkrétní situace a činnosti nepřítele a úkolů vojsk),

■ **v otázkách všestranného zabezpečení boje** věnovat pozornost zejména

úkolům průzkumu, maskování a ženíjního zabezpečení odchodu; značný význam má i včasné řešení technického a týlového zabezpečení odchodu,

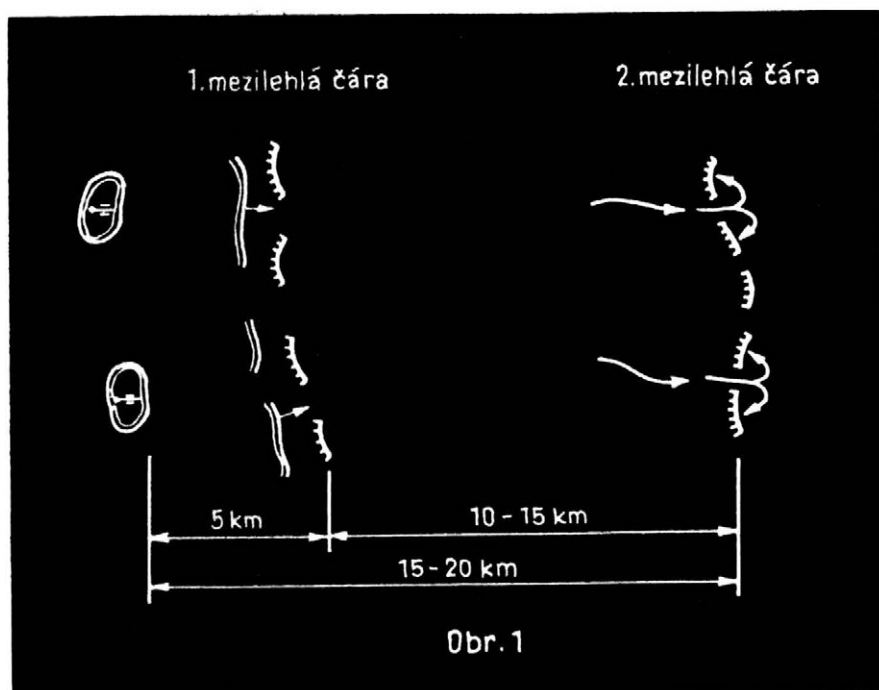
■ **v zásadách organizace velení** se zaměřit zejména na určení míst velení v bojové (pochodové) sestavě pro odchod, způsobu jejich přemísťování, doby a místa rozvinování, upřesnění svého stanoviště v průběhu odchodu a způsobu velení krycím jednotkám, zadním vojm, případně jednotlivým sledům na mezilehlých čarách.

● Určité nepřesnosti v pojmech se vztahují také k určení „...**obecného směru odchodu**...“ a „...**konečné čáry obrany (odchodu)**...“ (s. 41), protože Bojový řád pozemního vojska ČSLA uvádí pojem všeobecný směr odchodu a konečnou čáru odchodu (čl. 472., 474.). Použitá formulace „konečná čára obrany (odchodu)“ je podle mého názoru nesprávná, protože konečná čára odchodu asi v žádném případě nebude konečnou čarou obrany, ale bude to pravděpodobně jedna z obranných čar připravovaných v hloubce (druhé pásmo obrany, 1. armádní obranné pásmo apod. – v závislosti na celkové situaci) a v případě zastavení postupu nepřítele na ni se může stát hlavním pásmem obrany.

● Kromě těchto doplnění a připomínek mám jiný názor než autor na **vzdálenosti mezilehlých čar a některé časové kalkulace** publikované v článku, které souvisejí s vedením boje na mezilehlých čarách.

Soudím, že vzdálenost mezi mezilehlými čarami „**minimálně 20 až 25 km**“ (s. 41) je velká a domnívám se, že by měla být 10 až 15 km. Při kalkulaci přitom vycházím z požadavku, aby vzdálenost mezi těmito čarami byla taková, že nepřítel po ovládnutí jedné z nich bude nucen k obsazení následující změnit palebná postavení dělostřelectva a znovu organizovat útok (Všeob-Ř-1, čl. 473.). Palebná postavení dělostřelectva bude nepřítel měnit zpravidla poté, co vzdálenost střelby překročí dvě třetiny dostřelu, tj. při dostřelu většiny nepřátelského hlavného dělostřelectva 20 až 30 km to bude 14 až 20 km. Vzhledem ke vzdálenosti palebných postavení od předchozí mezilehlé čáry 5 a více km bude tento požadavek naplněn při vzdálenosti mezilehlých čar 10 až 15 a více km. – viz **obr. 1**. Kalkulovat se vzdáleností 20 až 25 km by navíc znamenalo, že bude téměř o polovinu zmenšen počet mezilehlých čar, na nichž může být při stejné hloubce odchodu zpomalován postup nepřítele, což by mimo jiné při navrhovaných vzdálenostech mezi hlavním, druhým a prvním armádním pásmem obrany prakticky platilo, že mezi nimi není možné zaujmout žádnou další mezilehlou čáru odchodu!

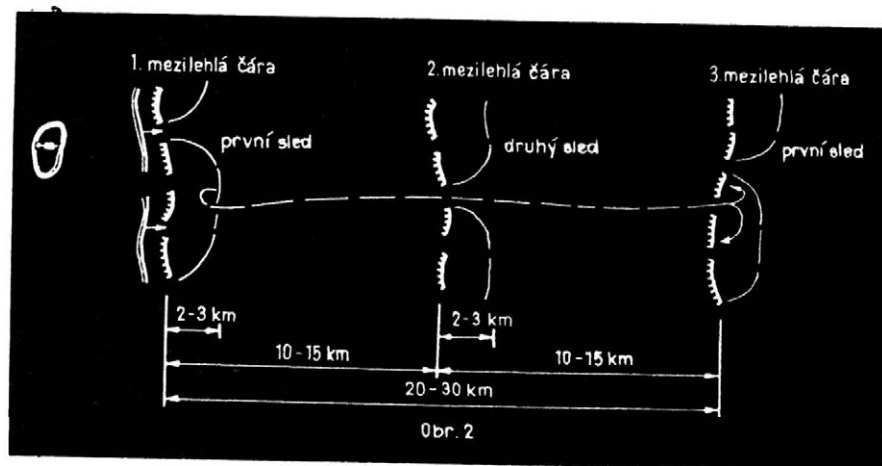
Myslím, že je málo reálná domněnka, že tato vzdálenost musí zabezpečit i přechod hlavních sil z jedné čáry na druhou a organizaci obrany na ní, zpravidla v průběhu jedné noci (tamtéž) a předpokládaná doba trvání bojové činnosti na mezilehlých čarách od jednoho do několika dnů (s. 41). Podle mého názoru nelze hovořit ani o „**úporné obraně**“ mezilehlých čar (s. 41). Toto tvrzení je v rozporu s Bojovým řádem pozemního vojska ČSLA, čl. 478. a s reálnými bojovými možnostmi vojsk, která odcházejí. Úporná obrana mezilehlých čar sice bude vedena,

ale jen po dobu, ve které je bránícím se vojskům stanoven úkol ji udržet, aby odcházející útvary a jednotky mohly zaujmout a organizovat obranu na další mezilehlé čáře v hloubce. V opačném případě, tzn. při úporné obraně mezilehlé čáry vznikne reálné nebezpečí, že nepřítel využije své převahy a mezer v málo ženijně a nesouvisle vybudované obraně (na větší rozsah prací nebude při jejím zaujímání čas) k obchvatům a obejitím vojsk, která brání mezilehlou čáru, k jejich obklíčení a zničení, čímž vlastně nebude splněn hlavní cíl odchodu – vyvést vojska zpod úderu početně silnějšího nepřítele, zaujmout výhodnější postavení a získat čas.

Proto soudím, že právě se snahou získat co nejvíce času budou mezilehlé čáry budovány spíše na minimálních vzdálenostech (10 až 12 km), aby byl nepříteli kladen odpor v průběhu odchodu častěji; že vojska mohou z mezilehlých čar odcházet po rozvinutí hlavních nepřátelských sil ke zteči pod ochranou krycích sil, aby nemohlo dojít k vklínění nepřítele do vlastní sestavy a tím i ke ztížení nebo dokonce znemožnění úspěšného vyjití hlavních sil z boje; že ke zpomalení postupu útočníka v mezerách mezilehlých čar budou v široké míře využívány léčky a zátarasy, aby byl nepřítel nucen každý nebezpečný prostor nejdříve prozkoumávat a teprve potom postupovat dále.

Předpokládáme-li rychlost postupu při průlomu předem připravené a ženíjně vybudované obrany na prvním postavení 1 až $1,5 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a v mezerách mezi postaveními do $5 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$, je zapotřebí při odchodu (vzhledem k menší odolnosti obrany na mezilehlých čarách) počítat s rychlostí postupu nepřítele 2 až $3 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a v mezerách mezi nimi do $10 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ (v závislosti na charakteru terénu, situaci, povětrnostních podmínkách apod. mohou být tyto rychlosti nižší). Bude-li mezilehlou čáru bránit prapor (určený jako zadní voj), může na ni vést boj (do zahájení odchodu) po dobu 1 až 1,5 hodiny, bude-li ji bránit pluk (jako zadní voj nebo jeden ze sledů divize při odchodu s rozvíčováním hlavních sil), může na ni vzhledem k její větší hloubce a svým možnostem vést boj 1,5 až 2 hodiny. Při této předpokládané době vedení boje na mezilehlé čáře, rychlosti postupu nepřítele v mezerách mezilehlých čar do $10 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a době 1,5 až 2 hodiny potřebné k přesunu vojsk na vzdálenost 20 až 30 km mezi dvěma mezilehlými čarami zaujímanými jedním sledem hlavních sil jsou pak k dispozici na organizaci, zaujetí a budování obrany na další mezilehlé čáře v hloubce 2 až 3 hodiny. – viz **obr. 2**.

Proto jsou, podle mého názoru, **závěry o zaujímání mezilehlé čáry** zpravidla v průběhu jedné noci a době trvání bojové činnosti na ni jeden až několik dní, uveřejněné v článku, **málo reálné a nepravděpodobné**.

Myslím si, že problematika odchodu a zejména praktická činnost velitelů, štábů, útvarů a jednotek při jeho uskutečňování **zasluhují větší pozornost, než jim byla dosud věnována**. Chtěl bych proto připomenout článek plk. doc. Ing. Z. Kodeše,

CSc. – Odchod divize (VM č. 7/85), který je mimo článku genmjr. doc. Ing. V. Roučky, CSc. jediným, který pojednává o odchodu a byl zveřejněn v posledních letech. Současně chci upozornit na článek plk. Ing. M. Nedvěda, CSc. – K vedení bojové činnosti v zimě – (VM č. 1/88), ve kterém autor mj. připomíná, že je nutné klást větší důraz na výcvik malých jednotek (družstvo, četa), protože právě jejich vycvičenost a připravenost je při plnění bojových úkolů pluků a divizí rozhodující. V případě odchodu vojsk by to, podle mého názoru, platilo mnohem výrazněji.

Podplukovník Ing. Luděk Hodboť

Jestliže odcházející vojska mají za úkol zdržovat svou činností nepřítele a získat čas, odchází divize (pluk) zpravidla za postupného rozvinování hlavních sil k vedení boje na mezilehlých čarách.

Počet čar a doba trvání obrany na každé z nich závisí na charakteru terénu, množství sil a prostředků a době potřebné ke zdržení nepřítele.

(Všeob-Ř-1, čl. 473.)
